

Po viac ako 200 dňoch ruskej agresie na Ukrajine sa situácia začína pomaly meniť. Ruská armáda utrpela výrazné straty počas bojov na východnej Ukrajine, predovšetkým počas ukrajinskej protiofenzívy pri Charkive.¹ Tento opatrný optimizmus paradoxne relativizujú nedávne výsledky domáceho prieskumu zverejnené Denníkom N, z ktorého vyplýva, že v odpovediach na otázku, či víťazstvo si želajú Slovinci, mierne prevažovalo víťazstvo Ruska. Pod tento výsledok sa mohla podpísať zlá metodika, pretože respondenti mali voliť v škále od 1 do 10, pričom jeden znamenalo jasné víťazstvo Ruska a 10 Ukrajiny. Tí, ktorí chceli zaujať neutrálny postoj, volili zrejme 5, no tým sa de facto priklonili k Rusku, lebo matematicky, ako vysvetľuje jeden zo spoluautorov prieskumu Miloslav Bahna, patrí päťka na stranu Ruska.² Napriek istým pochybnostiam o výsledku prieskumu existujú dôkazy že Putin a jeho imperiálna vojna majú na Slovensku veľa prívržencov. Ladislav Čarný, ktorého sme spolu s Ninou Vidovencovou oslovili do ďalšieho dielu ankety *Návod na prežitie*, má jasný názor: „V konfrontácii s drastickou vojnovou realitou je hľadanie oprávnenia ruskej agresie morálnou zvrátenosťou.“ Inak sme formulovali otázky pre Ninu Vidovencovú, ktorá, ako poradkyňa ministerky kultúry SR, niekoľkokrát pracovne navštívila Ukrajinu. Dozvedeli sme sa zaujímavé, ale málo medializované informácie o aktivitách, ktoré ministerstvo cielene vyvíja na pomoc ukrajinským deťom a študentom umeleckých škôl, ale aj kultúrnym inštitúciám, predovšetkým v súvislosti s ochranou vojnou ohrozených pamiatok.

Dlho sme rozmýšľali, ako budovať dramaturgiu aktuálneho čísla a čo zaradiť za emotívnu Rubriku *Návod na prežitie*, ako vytvoriť most medzi realitou, kde ide o prežitie, a realitou umeleckého sveta. Nakoniec sme sa rozhodli pre abstraktný pojem *metamodernizmus*, ktorého preklad sme zaradili do špeciálnej rubriky tohto ročníka Profilu, kde čerpáme z publikácie *Posthuman Glossary*. O metamodernizme sa začalo diskutovať už v deväťdesiatych rokoch a bol reakciou na postmodernizmus, pričom predpona *meta-*, vo význame medzi/uprostred, naznačuje, že tu nešlo o negatívne vymedzovanie sa voči moderne, ako to robil postmodernizmus, ale o osciláciu medzi dvomi rozdielnymi kultúrnymi postojmi – medzi modernistickou utópiou a postmodernistickou iróniou. Niečo z tejto ambivalencie nájdeme aj v tvorbe angloamerickej umelkyne Ellen Harveyovej (1967), o ktorej Henriette Huldisch napísala: „... hoci ju prenasleduje predstava... márnosti umenia, jej paradoxný záujem je vo vytrvalom testovaní možnosti umenia predsa len niečo vo svete urobiť.“³ Recenziu jej prvej sólovej výstavy v susednom Rakúsku napísal pre časopis Profil Jozef Cseres a dal jej názov *Ellen Harvey – turistická sprievodkyňa po navždy stratených destináciách*, ktorý by mohol odkazovať na jej „neoromantizmus“ krížený s konceptom. Do rubriky *Profil Profilu* sme oslovili umeleckú dvojicu Alex Selmecci a Tomáš Kocka Jusko,

ktorej tvorba v posledných troch rokoch výrazne zarezonovala na slovenskej a českej scéne. Materiál pripravil Erik Vilím, kurátor ich nedávnych autorských výstav (Soda Gallery, 2020; Východoslovenská galéria, 2019). V rozhovore spoločne odкрývajú cestu, ktorá viedla od plošného obrazu cez objekty, doplnené o 3D modelovanie a videoeseje. Spoločne analyzujú a pre čitateľa vysvetľujú sémantické pozadie použitých stratégií, ktoré sú rámcované kľúčovými slovami, ako napr. časová os, narácia, ale aj environmentálna zodpovednosť. Vilím v úvodnom texte zaradil ich myslenie do kontextu uvažovania Donny Harawayovej a jej pojmu *natureculture*⁴, ktorý referuje o možnosti prekonať dualizmus, ba dokonca antagonizmus prírody a kultúry a uvažovať o nich synteticky ako o neoddeliteľných súčiastiach nášho sveta.

Lenka Kukurová si pre rubriku *Fem pozitív* vybrala silné existenciálne dielo Roberta Gabrisa: *Insectopia*, v ktorom prostredníctvom vlastného tela reaguje na homofóbne prejavy spoločnosti. Ako upozorňuje Kukurová, autor súčasne odkazuje „na dominanciu človeka nad prírodou a vypovedá o novom spôsobe myslenia, ktorý je nevyhnutný na zvládnutie environmentálnej krízy“. Zvláštnou súhrou okolností sa v roku 2022 uskutočnilo viacero cyklicky sa opakujúcich medzinárodných podujatí bienálneho typu. Okrem Bienále v Benátkach, ktorého recenziu pre Profil 2/2022 napísala Ivana Moncollová, to bola predovšetkým *documenta 15* v Kasseli, *Manifesta 14* v kosovskej Prištine a druhé pokračovanie jedného z najmladších podujatí, pražského *Bienále Vo veci umenia*. Hoci by sme mohli spomenúť i ďalšie projekty (*13. ročník Berlínskeho bienále* alebo *Varšavské bienále 2022*), nás zaujímali predovšetkým tie, kde sa medzi nominovanými objavili viaceré umelkyne a umelci zo Slovenska. Pôvodne sme uvažovali o reflexii, ktorá nemala byť klasickou recenziou, ale osobnou výpoveďou participujúcich, pre ktorých sme pripravili niekoľko otázok. Takto sme pod hlavičkou *Slovenské umelkyne na Manifeste 14* oslovili Pavlínou Fichta Čiernu, Leontínu Berkovú a Ľubomíru Sekerášovú, ktoré prijali pozvanie on-line platformy Secondary Archive participovať na unikátnom kolektívnom audiodiele. Je istým prekvapením, že pri redukovaných možnostiach domácich autorov a autoriek vystavovať na dôležitých medzinárodných podujatiach túto možnosť využili z 35 oslovených iba tri naše autorky. Napriek tomu ich hlasy v kolekcii 160 nahrávok nezaušľakali.

Podobnú stratégiu sme chceli zvoliť i pri kasselskej *documente*, kde vystavovala Ilona Németh a Robert Gabris, obidvaja pod hlavičkou OFF Biennale Budapešť. Nakoniec sme pripravili materiál, ktorý poukazuje na možné riziká interkultúrneho dialógu, keď sa nerešpektuje obojstranná empatia voči druhému/inému. Reflexiu *Bienále Vo veci umenia* s participáciou APART collective (*Kambium1492, 2022*, jednonanálová videoinštalácia) a dvojice Robert Gabris a Ľuboš Kotlár (*Vytvaruj Spoj Rozpust Zamiechaj Odděl Špetku CUKRU Opakuj *recept proti rasismu, procesuálna inštalácia*) z priestorových dôvodov nepublikujeme, posúvame ju však do ďalšieho čísla.

Záver časopisu patrí dvom štúdiám. Júlia Chodúrová Bútorová, ktorá je doktorandkou na Ústave hudobnej vedy Masarykovej univerzity v Brne (doc. Jozef Cseres), pripravila pre časopis Profil materiál vyplývajúci z jej aktuálneho doktorandského štúdia, v ktorom sa venuje u nás málo reflektovanej problematike umenia nových médií v prostredí juhovýchodnej Ázie. Jej príspevok, kde sa sústredila na súčasné čínske umenie, je o to zaujímavejší, že tento fenomén uchopila cez optiku jeho (dez)interpretácie a politizácie v západnej kultúre. Originálny prístup zvolila aj Alexandra Tamášová, ktorá v tvorbe ikon nášho moderného (Anton Jasusch), neskoromoderného (Stano Filko) a súčasného umenia (Erik Binder) hľadala prejavy psychedelického umenia, ktoré však idú, ako píše, nad rámec tvorby ovplyvnenej užívaním psychotropných látok a súvisia s rozšírenými (holotropnými) stavmi vedomia. Do kontextu troch modelových umelcov prepašovala odkaz na neznámu autorku Evu Droppovú (1936 – 2020), ktorej 7 kresieb zo začiatku deväťdesiatych rokov minulého storočia vznikajúcich v dôsledku prežitej rodinnej traumy sa nachádza v zbierke SNG.

4 <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1002/9781119179313.wbprim0135>

V pozadí použitý detail z inštalácie Roberta Gabrisa: Chyba. Rómska telesnosť a ich nebinárne priestory, 2021 – 2022/ Error. Roma corporeality and their non-binary spaces. Foto: Frank Sperling, ©documenta 15

1 <https://dennikn.sk/3006190/mimoriadny-vikendovy-vyvoj-bojov-199-den-rusi-utiekli/?ref=list>

2 <https://dennikn.sk/3013682/autor-diskutovaneho-prieskumu-prekvapilo-ma-ze-zelanie-ruskeho-vitazstva-prevazuje/?ref=list>

3 Huldisch, Henriette. *Tempting Failure*, Ellen Harvey: The Museum of Failure, New York: Gregory R. Miller & Co., 2015. Retrieved 18 October 2019., p. 7.